

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС

I. Опис навчальної дисципліни „Аналіз діяльності підприємств туризму”
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки – 4
Змістових модулів – 2		Семестр – 7
ІНДЗ: є		Лекції – 22 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні – 24 год.
Тижневих годин: аудиторних – 2,5	Бакалавр	Самостійна робота – 66 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм	Нормативна
		Рік підготовки – 5
Семестр – 9		
ІНДЗ: нема		Лекції – 10 год.
Загальна кількість годин – 120	Бакалавр	Практичні – 10 год.
		Самостійна робота – 86 год.
		Консультації – 14 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач: Ільїн Леонід Володимирович, доктор географічних наук, професор
 Контактна інформація викладача:
 Телефон 0978922704
 Електронна пошта: ilyinleo@eenu.edu.ua
 Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С СЧУ імені Лесі Українки
Кафедра – туризму та готельного господарства
Факультет – географічний

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Організація і проведення аналізу виробничої та фінансово-комерційної діяльності підприємств туристичної індустрії; системне оцінювання основних техніко-економічних та фінансових показників діяльності туристичних підприємств; виявлення внутрішніх резервів матеріальних, трудових та фінансових ресурсів і розроблення заходів щодо підвищення ефективності їх використання.

2. Пререквізити і постреквізитидисципліни

Пререквізити: „Економічна теорія”, „Економіка підприємства”, „Менеджмент туризму та готельно-ресторанного господарства”, „Маркетинг туризму та готельно-ресторанного господарства”, „Облік і аудит”, „Правове регулювання туристичної діяльності”.

Постреквізити: „Планування діяльності туристичних підприємств”

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів системи знань стосовно принципів роботи підприємств туризму; надання студентам комплексу спеціальних знань про особливості аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств туризму з метою ефективного їх використання з прийняття рішень щодо визначення стану і перспектив організації роботи підприємств туризму в умовах ринкових відносин; формування у студентів системного мислення і комплексу знань.

Завдання курсу: полягає в теоретичній і практичній підготовці студентів з основ організації фінансово-економічного аналізу на підприємствах туристичної індустрії, вивченні сучасних методик і набутті практичних навичок з проведення аналізу виробничої та фінансово-комерційної діяльності туристичних підприємств, а також виявленні якісних та кількісних залежностей кінцевих результатів діяльності туристичних підприємств від основних техніко-економічних факторів із застосуванням математичних і статистичних прийомів та методів.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- предмет, об’єкт і завдання економічного аналізу;
- метод і методичні прийоми економічного аналізу;
- види аналізу і його інформаційне забезпечення;
- аналіз виробництва турпродукту;
- аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації турпродукту;
- аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату плати;
- аналіз матеріальних ресурсів і ефективності їх використання;
- аналіз прибутку і рентабельності турпідприємства;
- аналіз фінансового стану турпідприємства;
- аналіз довгострокових активів підприємства.

вміти:

– використання, використовуючи методики ситуаційного аналізу макро- і мікросередовища, враховуючи обсяги надання послуг і чинники, що впливають на економічний стан турпідприємства;

– визначати ефективність реалізації турпродукту з метою обґрунтування доцільності розробки туру, використовуючи галузеві методики її розрахунку;

– виявляти внутрішні часткові диспропорції в діяльності турпідприємства, здійснювати аналіз діяльності підприємства та його структурних підрозділів за певний звітний період, користуючись даними планової і звітної документації, статистичними показниками, стандартними методиками й інструментарієм аналітичної роботи;

– забезпечувати проведення причинно-наслідкового аналізу претензій та рекламаций клієнтів і партнерів, давати оцінку якості планування турпродукту,

використовуючи методики аналізу і планування діяльності;

– коригувати обсяги, асортимент і ціни за одиницю послуг, які надають, досліджуючи і прогножуючи сезонні коливання, використовуючи методики визначення сезонних коливань, методи прогнозування і структуру витрат на одиницю послуг;

– здійснювати економічно обґрунтоване коригування цін на підставі розуміння дії механізму формування ринкових цін на послуги.

4. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях: методи і методичні прийоми економічного аналізу; види аналізу та його інформаційне забезпечення; система комплексного фінансово-економічного аналізу та пошуку резервів виробництва; методика проведення аналізу обсягу виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг; методика проведення аналізу наявності і використання основних засобів; методика проведення аналізу матеріальних ресурсів та ефективності їх використання; методика проведення аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці; методика проведення аналізу витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції; методика проведення аналізу прибутку і рентабельності виробництва; методика проведення аналізу фінансових результатів підприємства; методика проведення аналізу фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності підприємства; методика проведення аналізу інвестиційної діяльності підприємства.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1 . Теоретичні основи економічного аналізу господарської діяльності підприємств туризму						
Тема 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління туристичним підприємством	18	4	4	8	2	4
Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу	12	2	2	8		3
Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення	12	2	2	8		3
Тема 4. Організація економічного аналізу господарської діяльності підприємства	12	2	2	8		4
Тема 5. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) підприємств туризму	12	2	2	8		3
Разом за змістовим модулем 1	66	12	12	40	2	17
Змістовий модуль 2. Техніко-економічний та фінансовий аналіз господарської діяльності підприємств туризму						
Тема 6. Аналіз наявності і використання основних засобів підприємства	14	2	2	8	2	3

Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	12	2	2	8		3
Тема 8. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) підприємств туризму	16	2	4	8	2	3
Тема 9. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів туристичного підприємства	12	4	4	2	2	4
Разом за змістовим модулем 2	54	10	12	26	6	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	22	24	66	8	40

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1 . Теоретичні основи економічного аналізу господарської діяльності підприємств туризму						
Тема 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління туристичним підприємством	14	2		10	2	4
Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу	14	2		10	2	3
Тема 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення	12		2	8	2	3
Тема 4. Організація економічного аналізу господарської діяльності підприємства	14	2	2	8	2	4
Тема 5. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) підприємств туризму	12		2	8	2	3
Разом за змістовим модулем 1	66	6	6	44	10	17
Змістовий модуль 2. Техніко-економічний та фінансовий аналіз господарської діяльності підприємств туризму						
Тема 6. Аналіз наявності і використання основних засобів підприємства	12		2	10		3
Тема 7. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	12	2		8	2	3
Тема 8. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг)	10		2	8		3

підприємств туризму						
Тема 9. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів туристичного підприємства	12	2		10	2	4
Разом за змістовим модулем 2	46	4	4	36	4	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	10	10	86	14	40

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління туристичним підприємством	10
2	Метод і методичні прийоми економічного аналізу	8
3	Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення	8
4	Організація економічного аналізу господарської діяльності підприємства	8
5	Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) підприємств туризму	10
6	Аналіз наявності і використання основних засобів підприємства	8
7	Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	8
8	Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) підприємств туризму	8
9	Аналіз фінансових результатів діяльності туристичного підприємства	10
10	Аналіз фінансового стану туристичного підприємства	8
	Разом	86

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань.

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт; оцінка за виконання й захист ІНДЗ; оцінка за виконання самостійної роботи.

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1								Модуль 2		Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9				
4	3	3	3	3	3	3	3	5	10	30	30	100

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни здачі практичних робіт, ІНДЗ, самостійної роботи повідомляє викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні дисципліни „Основи наукових досліджень” узгоджується з політикою ЗВО.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені. Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

Перелік питань до екзамену

1. Історія виникнення та розвитку економічного аналізу
2. Організація економічного аналізу на підприємстві: структура і напрямки роботи аналітичних служб
3. Планування і головні етапи аналітичної роботи
4. Узагальнення, оформлення та використання результатів аналізу
5. Характеристика головних евристичних методів аналізу
6. Додаткові (другорядні) методи і технічні прийоми в економічному аналізі
7. Економіко-математичні методи, що застосовуються в економічному аналізі
8. Соціологічні методи, які використовуються в економічному аналізі
9. Сутність і значення елімінування та його способів в економічному аналізі
10. Фактори і резерви виробництва
11. Основні джерела інформації, що використовуються при проведенні економічного аналізу
12. Використання ЕОМ в економічному аналізі.
13. Характеристика видів перевірки якості інформації
14. Історичний аспект виникнення та розвитку видів аналізу
15. Інформація та класифікація їх джерел
16. Система показників діяльності підприємства
17. Організаційно-інформаційна модель аналізу та оцінювання виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг)
18. Система показників і фактори, які визначають рівень попиту на продукцію та послуги
19. Сутність, зміст і завдання аналізу виробничої програми

20. Аналіз динаміки обсягів реалізації і місткості ринку
21. Аналіз ритмічності та рівня організації виробництва
22. Аналіз впливу інтенсивних і екстенсивних факторів на обсяг виробництва продукції
23. Аналіз виробничого браку підприємства
24. Теоретико-суттєва характеристика довгострокових активів підприємства
25. Організаційно-інформаційна модель аналізу основних фондів
26. Факторний аналіз показників ефективності використання основних засобів
27. Напрямки підвищення ефективності використання основних фондів підприємства в сучасних умовах господарювання
28. Визначення та характеристика причин (факторів), що впливають на зміну продуктивності праці
29. Методика розрахунку впливу трудових факторів на зміну обсягів виробництва
30. Використання методу елімінування щодо аналізу впливу на продуктивність праці якісних і кількісних факторів
31. Аналіз соціального розвитку підприємства
32. Класифікація видів витрат і об'єктів аналізу
33. Система показників рівня витрат і собівартості продукції
34. Організаційно-інформаційна модель аналізу собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства
35. Сутність показників собівартості та характеристика джерела інформації
36. Методика аналізу матеріальних затрат і заробітної плати
37. Методика аналізу собівартості окремих видів продукції (робіт, послуг)
38. Визначення резерві зниження собівартості продукції (робіт, послуг)
39. Організаційно-інформаційна модель аналізу фінансових результатів
40. Теоретико-суттєва характеристика прибутку та рентабельності підприємства в сучасних умовах господарювання
41. Характеристика головних джерел інформації щодо аналізу фінансових результатів
42. Методологія аналізу фінансових результатів підприємства
43. Фінансова звітність підприємства в аналізі прибутку та рентабельності
44. Призначення та теоретико-суттєва характеристика балансу підприємства як головної форми фінансової звітності
45. Факт ори, що впливають на фінансовий стан підприємства
46. Сутність та основні напрями аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості
47. Фінансовий потенціал підприємства
48. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства
49. Аналіз інтенсивності використання капіталу
50. Узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства й визначення шляхів фінансового оздоровлення
51. Інформаційна база фінансово-економічного аналізу.
52. Прийом порівняння показників.
53. Деталізація економічних показників.
54. Балансовий прийом.
55. Табличний спосіб.

56. Аналіз складу і структури джерел засобів підприємства.
57. Аналіз фінансової стійкості.
58. Аналіз ліквідності балансу.
59. Аналіз платоспроможності підприємства.
60. Аналіз кредиторської і дебіторської заборгованості.
61. Аналіз фінансових коефіцієнтів.
62. Аналіз ділової активності.
63. Показники, які характеризують обсяг пропозиції і реалізації послуг туристського підприємства.
64. Фактори, які впливають на продуктивність праці.
65. Резерви зростання продуктивності праці.
66. Основні завдання і джерела даних для аналізу фінансових результатів.
67. Характеристика понять “прибуток”, “валовий дохід”, “валова виручка”.
68. Характеристика основних видів прибутку та порядок їх розрахунку.
69. Основні джерела формування прибутку підприємства.
70. Особливості внутрішнього та зовнішнього аналізу.
71. Основні види фінансового аналізу.
72. Експрес-аналіз фінансового стану.
73. Відносні показники аналізу фінансового стану.
74. Абсолютні показники аналізу фінансового стану.
75. Зміст та значення горизонтального й вертикального аналізу фінансової звітності.
76. Методи прогнозування фінансового стану.
77. Сутність понять “платоспроможність”, “ліквідність”.
78. Відмінності ліквідності активів від ліквідності балансу.
79. Основні показники ліквідності, характеристика методики їх розрахунку.
80. Основні методи діагностики банкрутства.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

Андренко І.Б. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник / І.Б. Андренко, Н.М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 308 с.

Соболева Е.А. Финансово-экономический анализ деятельности туристской фирмы: Учебно-методическое пособие / Е.А. Соболева, И.И. Соболев. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 128 с.

Фінансово-економічний аналіз: Підручник / П.Ю. Буряк, М.В. Римар, М.Т. Бець та ін.; під заг. ред. П.Ю. Буряка, М.В. Римара. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 528 с.

Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

Серединська В.М. Економічний аналіз: Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович; за ред. проф. Р.В. Федоровича. – вид. 2-ге переробл. і доповн. – Тернопіль: Астон, 2010. – 592 с.

Шубіна С.В. Економічний аналіз: Практикум / С.В. Шубіна, Ж.І. Торяник. – К.: Знання, 2007. – 230 с.

Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник / Є.В. Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.

Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

Яркіна Н.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

Додаткова

Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навч. посібник / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.

Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник / П.Я. Попович. – К.: Знання, 2008. – 580 с.

Зоріна В.Н. Фінансова звітність підприємств: Навчальний посібник / В.Н. Зоріна, Т.С. Осадча, Г.Г. Зорін; за ред. В.І. Покотилової. – К.: «Центр учбової літератури», 2005. – 200 с.

Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: Підручник / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 544 с.

Городня Т.А. Економіка туризму: теорія і практика: Навчальний посібник / Т.А. Городня, А.Ф. Щербак. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 436 с.

Андрушків М. І. Становлення підприємництва в умовах ринкової економіки : навч. посіб. / М. І. Андрушків, Н. Й. Реверчук, І. Л. Савченко, В. М. Михайлишин. – К., 1994. – 230 с.

Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навчальний посібник / М. В. Афанасьєв М. В., А. Б. Гончаров. – Харків : ІНЖЕК, 2003. – 409 с.

Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

Бондарь Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник / Н. М. Бондарь. – К. : А.С.К., 2004. – 400 с.

Крайник О. П. Економіка підприємства : навчальний посібник / О. П. Крайник, Є. С. Барвінська. – Львів : НУ “Львівська політехніка”, – 296 с.

Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навчальний посібник / В. В. Кулішов. – К. : Ніка-центр, 2004. – 297 с.

Манів З. О. Економіка підприємства : навчальний посібник / З. О. Манів, І. М. Луцький. – К. : Знання, 2004. – 580 с.

Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р. Михасюк. – К. : Атіка : Ельга-Н, 2000. – 592 с.

Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки в умовах глобалізації : монографія / І. Р. Михасюк, З. М. Залога, О. Є. Сухай ; за наук. ред. І. Р. Михасюка. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2010. – 320 с.

Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.

Примак Т. О. Економіка підприємства : навчальний посібник / Т. О. Примак. – К. : Вікар, 2003. – 219 с.

Сенишин О. С. Державне регулювання економіки : підручник / О. С. Сенишин, М. О. Горинь, О. О. Кундицький. – Львів, 2014. – 334 с.

Сідун В. А. Економіка підприємства : навчальний посібник / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – К. : ЦНЛ, 2003. – 436 с.

Шваб Л. І. Економіка підприємства : навчальний посібник / Л. І. Шваб. – К. : Каравелла, 2004. – 568 с.

Шегда А. Г. Економіка підприємства : навчальний посібник / А. Г. Шегда. – К. : Знання-Прес, 2001. – 336 с.